

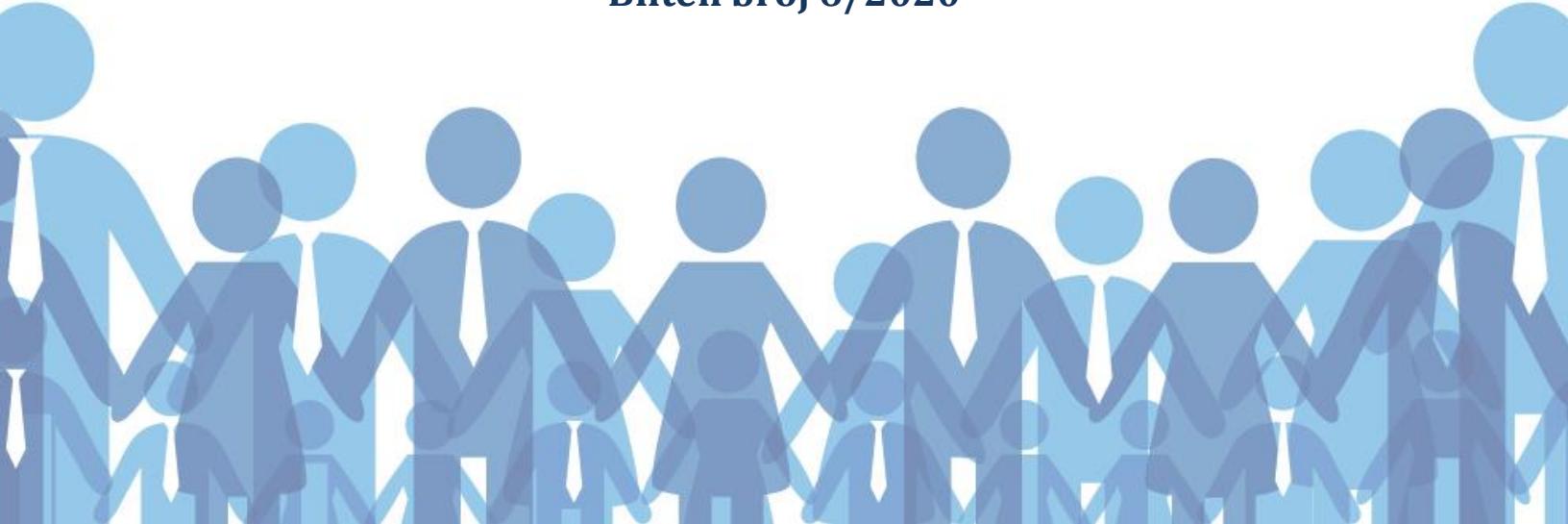

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

jun 2020. godine

Bilten broj 6/2020

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	4
Ministarstvo negira i saopštava, problemi ostaju	4
Zapisnici biračkih odbora	5
Konferencije	6
I dalje opada transparentnost rada državnih organa	6
prEUgovor: Tokom pandemije reforme zaustavljene, prava i slobode ugroženi	7
Stranke ne objavljaju podatke o izvorima i troškovima izborne kampanje	9
Apsolutna dominacija Vučića u izbornoj kampanji.....	11
Saopštenja.....	14
Državna uprava i dalje u „v.d. stanju“.....	14
Saopštenje Radne grupe NKEU za Poglavlje 23 - revidiranje Akcionog plana za Poglavlje 23	16
Pretnje OCD, novinarima i aktivistima koji ukazuju na propuste vlasti i nadležnih organa u suprotstavljanju organizovanom kriminalu.....	17
Inicijative i analize	19
Dopis skupštinskom Nadzornom odboru.....	19
Mediji.....	21
Drobnjak prekršio zakon: Obećao put, pa rekao "sad glasajte"	21
Kampanja, ili kako da ništa ne ostane u budžetu	22

Aktivnosti

U junu smo nastavili praksu video konferencija - kako onih za novinare, tako i onih koje se održavaju u okviru projekata - obuke i konsultacije. Bio je to aktivni mesec - predstavili smo izveštaj o transparentnosti rada državnih organa, izveštaj o predizbornoj transparentnosti finansiranja izbornih kampanja, kao i izveštaj o monitoringu izborne kampanje - kako predizborni presek 18. juna, tako i završni izveštaj 26. juna. Detaljnije u poglavlju "Konferencije". Učestvovali smo i u predstavljanju Alarmizveštaja koalicije prEUgovor.

U poglavlju "Saopštenja" možete pogledati o čemu smo se, u toj formi, oglašavali tokom juna - pojedinačno ili u okviru prEUgovora i EU konventa.

Predstavnici TS Nemanja Nenadić i Zlata Đorđević održali su 18. juna sastanak sa predstvincima Specijalne Misije ODHIR za procenu sprovođenja izbora za parlamentarne izbore u Srbiji - pravnom analitičarkom Misije Elisavet Karaginidou i političkim analitičarom Stefanom Švedom. Tema razgovora bili su osnovni aspekti izbornog procesa kao što su registracija birača, podnošenje i proglašenje izbornih lista, aktivnosti izborne kampanje, kao i rad izborne administracije i relevantnih državnih organa, primena pravnog okvira i rešavanje izbornih sporova.

Transparentnost Srbija je učestvovala u dve video konferencije (26. i 29. juna) koje je organizovala Kancelarija Svetske Banke u Srbiji, odnosno Tim Svetske banke za Inicijativu za unapređenje transparentnosti i odgovornosti u Srbiji. Na ovim konferencijama su predstavljeni predlozi u vezi sa izveštajima i planovima rada državnih organa, razvijanju etičkih kodeksa, transparentnosti budžeta i objavljivanja dokumenata sa sednica Vlade.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić održao je 17. juna online obuku za članove šest lokalnih antikorupcijskih foruma o novom Zakonu o javnim nabavkama koji je studio na snagu 1. jula. Takođe, Nenadić je govorio o aktivnostima u oblasti javnih nabavki iz Lokalnih antikorupcijskih planova, kako bi se članovima radnih tela olakšalo praćenje sprovođenja LAP-ova.

Predstavnici TS održali su tokom juna i nekoliko radnih online sastanaka sa predstavnima LAF Raška i Novi Pazar na kojima je utvrđeno kako treba da izgledaju izveštaji o sprovođenju lokalnih antikorupcijskih planova i kako treba da izgledaju preporuke koje će biti upućene lokalnim vlastima.

Nemanja Nenadić je učestvovao na Dijalogu o izborima koji je 12. juna organizovao Fakultet političkih nauka u Beogradu. Nenadić je govorio u okviru panela Izborni sistem i izborno zakonodavstvo, na kojem su svoje radove predstavili Prof. dr Predrag Dimitrijević, Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, na temu Uporedni modeli izborne administracije i najbolji model za Republiku Srbiju, - Doc. dr Dušan Vučićević, Reforma izbornog sistema Srbije: od „nema izmena u izbornoj godini“ do menjamo radi jačanja demokratije“ u samo nekoliko meseci, Dr Vladimir Đurić, Viši naučni saradnik, Institut za uporedno pravo, Pravni položaj političkih stranaka nacionalnih manjina u izbornom procesu u Republici

Srbiji, Dr Petar Matić, Institut za političke studije, Naučni saradnik, Beograd O potrebi vremenskog odvajanja lokalnih i parlamentarnih izbora u Republici Srbiji i Prof. dr Dejan Milenković, na temu Prikupljanje potpisa za proglašenje izborne liste kao mogući oblik zloupotrebe izbornog prava u Republici Srbiji. Nanadić je komentarisan navode iz ovih naučnih radova, u kontekstu dosadašnjeg iskustva TS sa posmatranjem izbornih kampanja i praćenjem zakonodavstva u ovoj oblasti. Skraćeni snimak konferencije može se pogledati ovde <https://pescanik.net/dijalog-o-izborima/>

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) nastavlja da radi. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno potrebna obaveštenja dobiti, na broj 064 163 66 05 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

I u junu smo bili prisutni u medijima - kroz izveštaje o našim aktivnostima i izjave predstavnika TS. Objavljeno je ukupno 266 takvih vesti ili priloga.

Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima je i [inicijativa](#) za otklanjanje nedostatka u postupanju Agencije za borbu protiv korupcije, kao i analiza dve javne nabavke sprovedene u vreme vanrednog stanja, koje su po dmentorstvu TS uradila dvojica studenata Pravnog fakulteta, polaznika Pravne klinike za antikorupciju..

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Ministarstvo negira i saopštava, problemi ostaju

4. jun 2020.

U svojoj reakciji na saopštenje GRECO o tome koliko je ostalo neispunjениh preporuka te institucije u pojedinim zemljama Ministarstvo pravde ispravno ukazuje na jednu grešku u saopštenju. S druge strane, u želji da pokaže kako se u Srbiji radi na borbi protiv korupcije Ministarstvo iznosi i niz stvari koje nemaju nikakve veze sa aktuelnim preporukama. Pored toga, u saopštenju nema ni reči o razlozima zbog kojih Srbija neke od preporuka iz 2015. godine uopšte nije ispunila i pored toga što je prvi rok da to bio učini istekao pre tri i po godine.

U saopštenju Ministarstva se ispravno uočava greška iz godišnjeg izveštaja GRECO, jer je Srbija u četvrtom krugu evaluacije zaista dobila 13, a ne 17 preporuka. Tu se takođe tvrdi da bi nalazi GRECO bili bolji da je uzeti u obzir izveštaj koji je srpska delegacija u GRECO podnela u decembru 2019. Međutim ovaj izveštaj nije javno dostupan, pa za sada nije moguće proveriti da li su argumenti koje iznosi vlada utemeljeni.

U saopštenju Ministarstva se pored činjenice da je počela primena zakona o lobiranju, što jeste u vezi sa preporukama GRECO i da je donet novi Zakon o sprečavanju korupcije (koji se neosnovano naziva „krovnim preventivnim antikorupcijskim propisom“, jer njegov obuhvat nije ni u čemu širi od postojećeg Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije), iznose i podaci koji sa aktuelnim preporukama GRECO nemaju veze.

Group of States against Corruption

Groupe d'États contre la corruption

To je, na primer, slučaj sa činjenicom da su počela da rade posebna tužilačka odeljenja za borbu protiv korupcije u četiri grada ili da je Srbija napravila neke pomake zbog kojih se više ne nalazi na „sivoj listi“ FATF. Sa preporukama GRECO takođe nikakve veze nema ni usvajanje Zakona o ispitivanju porekla imovine. Taj zakon se ni inače, ne može smatrati antikorupcijskim propisom, jer se ne predviđa da će biti prvenstveno primenjen na potencijalne učesnike u korupciji, već na bilo koga ko ne poseduje dokaze o zakonitom sticanju imovine.

Najveći deo preporuka GRECO odnosi se na pravosuđe, u vezi sa čime Ministarstvo navodi samo to da su preporuke vezane za promenu Ustava Srbije. Problem je to što sadašnji koncept izmena Ustava daje manje garancija nezavisnosti sudija i tužilaca od političkog uticaja nego što je GRECO preporučio, tako da preporuke ne bi bile ispunjene ni da je Ustav izmenjen.

Takođe je upitno u kojoj meri će GRECO biti zadovoljan izmenjenim zakonom koji uređuje status i rad Agencije za borbu protiv korupcije, jer novi način izbora njenih rukovodilaca tom telu ne pruža veće garancije nezavisnosti od onih koje treba da kontroliše od postojećih zakonskih rešenja.

Ni Zakon o lobiranju ne rešava sve probleme koje je GRECO konstatovao u vezi sa neprimerenim uticajima na proces donošenja propisa. U stvarnosti nije bilo pomaka ni kada je reč o preporuci GRECO da se uredi sukob interesa kod narodnih poslanika.

U celoj stvari, nimalo utešno ne zvuči činjenica da su od Srbije, prema ovogodišnjem saopštenju GRECO, bile lošije pojedine države, jer preporuke i saopštenja GRECO treba prihvati kao podsticaj da se suštinski unaprede propisi i praksa u našoj zemlji.

Zapisnici biračkih odbora

30. jun 2020.

Jedna od retkih [preporuka koje je Transparentnost Srbija davala](#) tokom dijaloga o izbornim uslovima, a koje su prihvaćene i primenjene, odnosi se na objavljivanje [originalnih zapisnika biračkih odbora](#). To je omogućilo da sada svaki zainteresovani građanin može da uvidi obilje nepravilnosti prilikom sačinjavanja tih zapisnika, a što je ranije bilo dostupno samo RIK i predstavnicima četiri liste koje su na nekom biračkom mestu dobile najviše glasova. Neki od njih su to pravo iskoristili i [izneli u javnost](#) podatke o tome da su zapisnike sa biračkim mesta često popunjavali isti ljudi, da su zapisnici sačinjavani navodno odmah po okončanju izbora i da su brojevi prepravljani.

Kao što smo mnogo puta isticali, transparentnost nije rešenje za sve probleme niti dokaz zakonitosti. Korist od transparentnosti se ogleda upravo u tome što ono što je učinjeno suprotno zakonu postaje vidljivo.

Da bi se nezakonitosti otklonile, bilo bi neophodno da se unutar RIK ne odlučuje isključivo većnom glasova, već na osnovu pravila koja bi ograničila "slobodnu volju" većine članova da ignorišu nezakonite radnje biračkih odbora, kao i da ovo telo bude u obavezi da otkloni očigledne nezakonitosti čak i kada nikо od učesnika izbornog procesa ne uloži prigovor.

Pored onoga što se vidi iz objavljenih zapisnika, u vezi sa junske izborima je sada vidljiv i drugi problem – da ni sami zapisnici ne odgovaraju stvarnom stanju stvari kada je reč o glasačkim listićima. RIK nije razmatrao prigovore koji su se odnosili na takve situacije, a [Upravni sud je naložio](#) RIK da prilikom razmatranja prigovora utvrdi i činjenično stanje. Imajući u vidu da je broj prigovora koji su podneti iz tog razloga (od strane predstavnika [izborne liste "Suverenisti"](#)) veoma veliki (2700) utvrđivanje rezultata izbora bi moglo da potraje dugo. Ukoliko se pokaže da su sumnje utemeljene, to bi dalje otvorilo pitanje odgovornosti hiljada članova biračkih odbora koji su potpisali manjkave zapisnike.

Konferencije

I dalje opada transparentnost rada državnih organa

8. jun 2020.

Transparentnost postupanja Vlade i drugih državnih organa značajno je umanjena za vreme vanrednog stanja zbog pandemije Covid 19, ocenio je danas Nemanja Nenadić, programski direktor TS.

Na konferenciji za novinare na kojoj su predstavljeni rezultati istraživanja o transparentnosti rada Vlade i drugih državnih organa, Nenadić je istakao da mnoge informacije nisu dostupne javnosti i kao primer izdvojio odluku o tajnosti broja respiratora u zemlji, informacije o sprovedenim nabavkama respiratora i medicinske opreme, kao i podatke o potrebama zdravstvenih institucija i o primljenim donacijama.

“Takođe, javnosti nisu bili, niti su trenutno dostupni, predlozi i obrazloženja uredbi i drugih akata koji su doneti tokom vanrednog stanja. Nisu objavljeni zaključci kojima Vlada odlučuje o mnogim bitnim pitanjima, kao ni obrazloženja odluka o postavljanju i razrešenju funkcionera”, kao je Nenadić.

Podsetio je da je još u januaru 2017. TS uputila inicijativu za objavljivanjem obrazloženja podzakonskih akata i drugih podataka na sajtu Vlade, ali da za sada nije bilo promena i da se tok sednica Vlade i dalje smatra „službenom tajnom stroge poverljivosti“. Programski direktor TS je naveo da je nastavljeno kršenje Zakona o javnim preduzećima da, danas, od 34 preduzeća u kojima je trebalo da se sproveđu (i potom dalje redovno sprovode) konkursi, samo njih devet (26%) ima direktore izabrane na konkursima.

“U većini ostalih, ne samo da su direktori u "vd stanju", već je davno prošao i zakonom maksimalno dozvoljeni rok trajanja "vd stanja" od 12 meseci, što ukazuje na nepostojanje političke volje da se zakon sproveđe u ovoj oblasti, tačnije na političku volju da se zakon ne sproveđe i da se zadrži stanje u kome su direktori lako smenjivi i podložni direktnom političkom uticaju i partijskoj kontroli”, istakao je on.

Predstavnica TS Aleksandra Ajdanić rekla je da istraživanje o javnim raspravama koje su sprovedene tokom 2019. godine pokazalo da su organi državne uprave postupali nejednako u sličnim situacijama i da nisu poštivali ni odredbe Zakona o državnoj upravi i Poslovnika Vlade kojima se određuje minimum obaveza za objavljivanje podataka.

“Javna rasprava je izostala, kao i svake godine, o najvažnijem dokumentu javne politike – budžetu Republike Srbije za narednu godinu. Takođe, javna rasprava je u potpunosti izbegнутa o posebnom zakonu usvojenom za svrhu realizacije samo jednog projekta – „Moravskog koridora“, kao i na zakon kojim je rešeno pitanje konverzije stambenih kreditia indeksiranih u švajcarskim francima, gde su bili sukobljeni interesi dužnika, poslovnih banaka i svih građana zbog finansiranja dela troškova privatnih kredita iz budžeta”, kazala je Ajdanić.

Istraživanja i materijali, sa detaljima i dodatnim informacijama dostupni su na sajtu TS, na adresi: <https://transparentnost.org.rs/index.php/sr/projekti/186-propisi-za-borbu-protiv-korupcije-i-pracenje-primene>

prEUgovor: Tokom pandemije reforme zaustavljene, prava i slobode ugroženi

10. jun 2020.

Tokom pandemije korona virusa Srbiji se pogoršalo stanje u oblasti vladavine prava i još više su ugrožena prava građana i sloboda medija, dok je vladajuća koalicija vodila izbornu kampanju i tokom vanrednog stanja. To se navodi u [novom "Alarm izveštaju"](#) koalicije nevladinih organizacija prEUgovor koja prati reforme u poglavljima 23 i 24 pristupnih pregovora Srbije i Evropske unije, a čija je članica i Transparentnost Srbija.

Izveštaj koalicije prEUgovor o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24 - maj 2020.

Reforme su zaustavljene, a čak je i sama opredeljenost Srbije za evropske integracije dovedena u pitanje, ocenjuje se u izveštaju koji je predstavljen na video konferenciji. Po nalazime koalicije, u većini oblasti obuhvaćenih poglavljima 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost) negativne tendencije su nastavljene i u periodu od oktobra 2019. do aprila ove godine, a do dodatnog pogoršanja došlo je tokom pandemije, posebno pošto je 15. marta proglašeno vanredno stanje.

Jelena Pejić Nikić istraživačica Beogradskog centra za bezbednosnu politiku i urednica Alarm izveštaja istakla je da se tokom proglašenja vanrednog stanja pokazao jako visok nivo pasivnosti i nezainteresovanosti najviših institucija poput Narodne skupštine i Ustavnog suda.

“Predsednica Parlamenta nije se ni potrudila da se Skupština sastane, a i onda kada se sastala potvrdila je i pohvalila sve odluke Vlade tokom vanrednog stanja u paketu, nije odlučivala pojedinačno o svakoj meri, iako je za neke vrlo upitno da li su saglasne sa Ustavom. Ustavni sud ogasio se tek krajem maja, a tom prilikom potvrdio je da su sve mere vlasti bile u skladu sa Ustavom”, rekla je Jelena Pejić Nikić.

Ona je napomenula da je izveštaj zabeležio i ovog puta, kao što je to bio slučaj sa prethodnim, umesto pozitivnih rezultata, niz afera poput Krušika. Prema njenim rečima, afera Krušik je udžbenički primer zarobljene države, koja je kasnije potpuno zaboravljena.

Usled proglašenja vanrednog stanja, pripreme za izbore su obustavljene, ali je nastavljena funkcionerska kampanja vladajuće stranke, navedeno je u Alarm izveštaju.

Funkcionerska kampanja vladajuće stranke trajala je mimo zvaničnog raspisivanja i odlaganja parlamentarnih, pokrajinskih i lokalnih izbora i već se pokazalo kako sistemski nedostaci pravila o izbornim uslovima nisu rešeni nedavnim zakonodavnim izmenama. Zapostavljena su pravila javnih nabavki, transparentnosti organa javne vlasti, bitno su ograničene medijske slobode, i usvajane su restriktivne mere čija je ustavnost upitna, navedeno je u izveštaju.

Programski direktor Transparentnosti Srbija **Nemanja Nenadić** napomenuo je da rezultat pregovora o izbornim uslovima, koje je pomogao Brisel i EU, nije rezultirao rešavanjem najvećih problema izbornog procesa, kao što je to slučaj sa funkcionerskom kampanjom.

“Kao rezultat svega toga dobili smo izmene zakona koje realno ne mogu da poprave na neki bitan način stanje u oblastima izbora”, rekao je Nenadić.

On je istakao da sa zakonske strane nije ispunjena preporuka, a to je da se zatraži mišljenje ODIHR-a pre nego što zakon stupi na snagu, jer u ovom slučaju ODIHR će dati sud o tome kakvi su izborni zakoni nakon izbora, umesto da je takav odgovor dođen ranije.

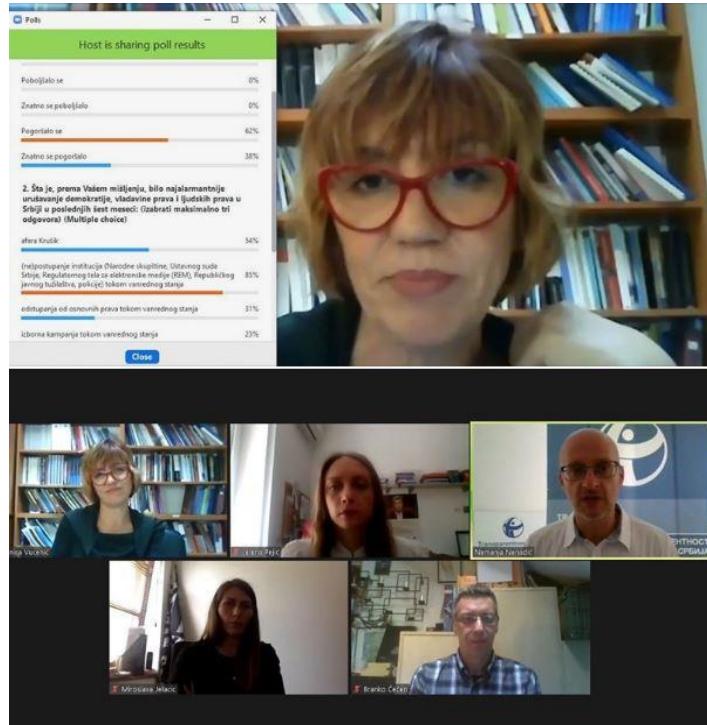
“Kada smo tražili da reforme budu celovitije, odgovor je bio da se propisi ne mogu menjati u izbirnoj godini. Onda dobijemo situaciju da se u izbirnoj godini menja najvažniji zakon – Zakon o izboru narodnih poslanika, kojim je smanjen cenzus sa pet na tri odsto, pojačano predstavljanje žena... To nam sve pokazuje da je bilo moguće, da je bilo volje, da se izmene svi propisi koji su bili bitni za izborni proces”, rekao je Nenadić.

Prema nalazima izveštaja, čak je i politička posvećenost evropskim integracijama bila na udaru od početka pandemije krize, što se video u izjavama najviših zvaničnika u kojima je kritikovan nedostatak evropske solidarnosti, a istovremeno hvaljena i moljena pomoć od „bratske“ Kine.

“Vlast nije privržena evropskim integracijama – nemamo još uvek šefu pregovaračkog tima, nemamo odluku o prihvatanju nove metodologije. Nova metodologija naglašava da će se veći akcenat staviti na deklarativnu privrženost evropskim integracijama a funkcioneri u Srbiji su se na početku pandemije ponašali suprotno”, zaključila je Jelena Pejić Nikić.

Kao primer funkcionerske kampanje uoči izbora u izveštaju se navodi investicioni program "Srbija 2025", predstavljen u decembru 2019, koji, kako se navodi, ne postoji kao dokument u bilo kojem obliku, niti je jasno da li predstavlja stranačku ili državnu inicijativu.

"Tokom pandemije virusa COVID-19, Vlada i posebno predsednik Republike privukli su gotovo svu medijsku pažnju, predstavljajući se kao spasioci ljudskih života, nabavljajući (preko ličnih veza) i raspodeljujući medicinsku opremu po Srbiji, i prokazujući kao neprijatelje različite kategorije (neposlušnih ili kritički orijentisanih) građana, novinara, organizacija civilnog društva i pripadnika

opozicije", piše u izveštaju. Pravila javnih nabavki bila su skrajnuta zbog potrebe da se "spasu ljudski životi", a slobodni pristup informacijama od javnog značaja i medijske slobode de facto su obustavljeni.

U izveštaju se navodi da su mnogi procesi u oblasti Akcionog plana za pregovaračko Poglavlje 23 zaustavljeni 2019. godine i da je prestao formalni nadzor nad njihovim sprovođenjem. Ustavna reforma pravosuđa odložena je za naredni skupštinski saziv, protiv tužilaca i sudija se vodi negativna kampanja, ne postoji politička volja za borbu protiv korupcije, Vlada je nastavila da imenuje vršioce dužnosti.

"Zaštita osnovnih prava i sloboda pogoršana je u mnogim oblastima, a posebno... tokom pandemije. U vreme kada je pravo da se bude potpuno, tačno i hitno obavešten od naročitog značaja, Vlada je odlučila da uvede cenzuru, što je dovelo do hapšenja novinarke", navodi se izveštaju. Organizaciona reforma policije nije dovela do toga da policija ne podleže političkim pritiscima, ocenjuje prEUgovor i dodaje da tokom vanrednog stanja policija nije uvek postupala profesionalno, srazmerno i politički neutralno.

Koalicija prEUgovor je pozvala EU da uvede primenu jedinstvene metodologije za praćenje vladavine prava u državama-članicama i državama koje su u procesu pristupanja, čime bi se uvećala uporedivost i kredibilnost nalaza. "Dalje nazadovanje vladavine prava u pojedinim državama članicama, uključujući u to i nedavna dešavanja tokom pandemijske krize, veoma negativno utiče na reformske procese u državama koje teže učlanjenju", upozorava se u izveštaju.

Koalicija prEUgovor je mreža organizacija civilnog društva osnovana radi praćenja politika koje se odnose na pregovore o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, sa posebnim naglaskom na poglavlja 23 i 24. Cilj prEUgovora je da pomogne da se proces pridruživanja EU iskoristi za ostvarenje suštinskog napretka u daljoj demokratizaciji srpskog društva. Koaliciju prEUgovor čine: ASTRA - Akcija protiv trgovine ljudima, Autonomni ženski centar (AŽC), Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP), Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS), Centar za primenjene evropske studije (CPES), Grupa 484 i Transparentnost Srbija (TS).

Stranke ne objavljaju podatke o izvorima i troškovima izborne kampanje

16. jun 2020.

Transparentnost finansiranja svih učesnika u predizbornoj kampanji za izbore zakazane za 21. jun je na veoma niskom nivou, sa prosečnom ocenom 1,4, od mogućih maksimalnih pet, pokazalo je rangiranje svih učesnika na parlamentarnim izborima koje sprovodi Transparentnost Srbija.

Programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić izjavio je na konferenciji za novinare da je ovako niska transparentnost posledica, pre svega, nepostojanja zakonske obaveze da svi učesnici u izbornoj kampanji objavljaju podatke o izvorima prihoda i o troškovima kampanje tokom njenog trajanja. „Transparentnost Srbija će dati konkretne predloge za dopune Zakona o finansiranju političkih aktivnosti kako bi se svi učesnici u izborima obavezali da objavljaju ključne podatke o prihodima i rashodima u vreme trajanja izborne kampanje“, rekao je Nenadić i podetio da su ovakve zakonske izmene planirane još 2013. godine, ali da do danas to nije ispunjeno.

Srbija ima pravila o finansiranju izbornih kampanja, koja predviđaju javnost pojedinih informacija. To se postiže kroz objavljivanje izveštaja o troškovima izborne kampanje. Međutim, glavni problem je to što se ovi izveštaji podnose tek 30 dana nakon proglašenja konačnih rezultata izbora.

Istraživanje transparentnosti finansiranja izborne kampanje se sprovodi u saradnji sa Transparency International Češka po metodologiji koju ova organizacija već sedam godina redovno primenjuje na izborima u toj zemlji, a primenjivana je i na izborima u Slovačkoj. Metodologija je prilagođena zakonskom okviru, standardima i praksi u Srbiji.

Podaci su prikupljeni iz upitnika poslatih svim političkim subjektima, sa njihovih sajtova i profila na društvenim mrežama, iz medija. Ocenjivano je šest oblasti: planirani rashodi kampanje, prisustvo na internetu i planirani troškovi prisustva na internetu, uplate/isplate na posebnom računu za finansiranje izborne kampanje, struktura planiranih prihoda, spisak predizbornih događaja i izborni timovi, volonteri i angažovane PR i marketinške agencije.

„Odziv na upitnik koji smo poslali bio je izuzetno mali, što smo donekle i očekivali, jer, ne samo da ovo istraživanje radimo prvi put nego su njime postavljeni i izuzetno visoki standardi“, rekao je Zlatko Minić, i dodao da će Transparentnost Srbija nastaviti sa ovom praksom u narednim izbornim ciklusima i boriti se da ona postane sastavni deo izbora.

Od 21 liste, sve su dobitne su ocenu između 1 i 2, osim liste Za Kraljevinu Srbiju, koja je ocenjena sa 2,5 zahvaljujući tome što je jedina imala objavljenu listu i strukturu planiranih troškova za kampanju. Ocenu iznad 1 (jedan) uglavnom su dobitne one stranke koje su imale dostupnu najavu događaja tokom izborne kampanje i to najčešće na društvenim mrežama. U nekoliko slučajeva bili su dostupni i drugi podaci, ali i tada kroz izjave zvaničnika medijima. Zbog toga samatrano da je važno da mediji postavljaju strankama ova pitanja, kako bi se stvorila atmosfera da neki od ovih stanarda postanu i zakonska obaveza.

Po rečima Ondřeje Cakla iz TI Češka, na početku ovog istraživanja u Češkoj, takođe nije bilo velikog odziva stranaka, ali mnogi standardi su postali deo zakona 2016. godine, i pokazalo se da transparentnost doprinosi i uspešnosti stranaka. „Sada idemo i dalje, postavljamo nove i još više standarde“, dodao je on, i kao primer naveo da se sada traži i objavljivanje podataka o korišćenju društvenih mreža i povezanih troškova u izbirnoj kampanji.“

„Stranke uviđaju značaj transparentnosti, i dobro je biti u dijalogu sa njima, a ne u antagonističkom odnosu, jer i strankama je u interesu da se predstave biračima“, zaključio je Onder Cakl.

Istraživanje je deo projekta "OPPOFIN - OPen POlitical FINances – Open acces to information as a main vehicle for transparency of election campaigns in Serbia", u okviru programa "Transition Promotion Program" Ministarstva spoljnih poslova Češke.

Detaljni rezultati istraživanja organizacije Transparentnost Srbija mogu se naći na sajtu TS na adresi: <https://transparentnost.org.rs/index.php/sr/projekti/189-transparentnost-finansiranja-izborne-kampanje>

Snimak konferencije dostupan je na našem YT kanalu: <https://www.youtube.com/watch?v=h9WS0ejvh0>

Apsolutna dominacija Vučića u izbirnoj kampanji

26. jun 2020.

Lista Srpske napredne stranke "Za našu decu – Aleksandar Vučić" potrošila je nešto više od 2,4 miliona evra za oglašavanje na televizijama, što je 59 odsto od ukupnih troškova svih izbornih lista za ovakav vid političkog marketinga, pokazalo je danas predstavljeno istraživanje finansiranja izborne kampanje koje je sprovedla Transparentnost Srbija (TS).

Programski direktor TS Nemanja Nenadić istakao je na video konferenciji za novinare da je reč o procenama TS za troškove TV oglašavanja i ukazao da je tokom ove kampanje ukupno potrošeno nešto više od četiri miliona evra, kao i da je više od polovine vrednosti TV oglasa čine oni koji su emitovani na dve televizije - Pink i RTS.

"Troškovi TV oglašavanja su mnogo manji u odnosu na izbore koji su održani 2014. i 2016. godine. Iako je intenzitet TV kampanje bio sličan, plaćeni oglasi su sada emitovani svega tri nedelje. SNS je ove godine, prema tim procenama, potrošila 2,4 miliona evra, 2016. 4,2 miliona evra, a 2014. četiri miliona evra", naveo je Nenadić. Ova stranka će inače, na osnovu ostvarenog izbornog uspeha dobiti iz republičkog budžeta oko 3,8 miliona evra, SPS – JS oko 650 hiljada, dok liste SPAS može da računa na 240 hiljada.

On je naveo da je, pored liste SNS, još sedam izbornih lista imalo oglase na glavnim TV stanicama - SPS je za to potrošila preko 900 hiljada evra, a na trećem mestu je POKS sa 240.600 evra.

Nenadić je istakao da je TS pratila i druge aspekte finansiranja izborne kampanje i da je primećeno da je ove godine pojačano korišćenje društvenih mreža i oglašavanje na internetu, dok su masovna organizovana okupljanja, koja su ranije činila blizu 10% troškova kampanje, gotovo sasvim izostala.

Kada je reč o praćenju "funkcionerske kampanje", analiza TS je pokazala da je predsednik Srbije Aleksandar Vučić apsolutno dominirao izbornom kampanjom iako nije imao najviše promotivnih događaja. Izveštaji sa 16 promotivnih aktivnosti na kojima se pojavio dobili su ogroman prostor u medijima, a na tim događajima govorio je o nizu drugih tema i aktualnosti, što mu je dalo dodatni prostor.

Uz to je redovno gostovao u TV emisijama, organizovao "obraćanja naciji", a sve to je bio samo okvir za dominantno prisustvo uz plaćeno oglašavanje liste Srpske napredne stranke "Aleksandar Vučić za našu decu".

"Vučić je zasenio ne samo ostale aktere iz Srpske napredne stranke i drugih partija sa liste koja je nosila njegovo ime, nego i sve druge učesnike izbora", izjavio je saradnik TS Zlatko Minić.

Navodeći da je TS posmatrala 26 funkcionera tokom 54 dana kampanje i izborne tišine iz dva dela - pre i posle vanrednog stanja odnosno prekida izbornih radnji, Minić je saopštio da je 13 članova Vlade imalo 229 promotivnih aktivnosti tokom izborne kampanje, što je 90 odsto više nego u istom periodu u neizbornoj 2019. godini.

Od republičkih funkcionera najviše promotivnih aktivnosti imali su Aleksandar Vulin (36), Ana Brnabić (34), Mladen Šarečvić (28), Zoran Đorđević (27) i Zorna Mihajlović (24). Među lokalnim funkcionerima, a i u apsolutnoj kategoriji, tradicionalno je prvom mesto pripalo Goranu Vesiću, sa 46 promotivnih aktivnosti.

Monitoring naslovnih stranica za period 4.mart - 21. jun								
	Ukupno na naslovnim				Od toga kao glavna tema			
	+	0	-		+	0	-	
Aleksandar Vučić	286	21	30	337	121	8	21	150
Ostali iz SNS, sa liste SNS	121	8	21	150	19	0	4	23
Dragan Đilas	7	5	90	102	2	0	32	34
Boško Obradović	9	2	46	57	1	0	15	16
Sergej Trifunović	25	6	15	46	7	2	6	15

"Analizira naslovnih strana 11 dnevnih, u periodu od 4. marta do 21. juna, takođe je pokazala dominaciju Vučića. On se za 99 dana 337 puta pojavio na naslovnim stranicama, od toga 286 u pozitivnom kontekstu, 21 u neutralnom i 30 u negativnom. Glavna tema, u pozitivnom kontekstu, bio je 121 put", naveo je Minić. Dragan Đilas pojavio se 102 puta, od toga 90 u negativnom kontekstu.

Kada je reč o pojavljivanjima u centralnim informativnim emisijama, prilozi o aktivnostima Vučića trajali su gotovo 13.705 sekundi (3h 48 minuta i 25 sekundi) u dnevnicima pet posmatranih TV stanica u četiri dana izborne kampanje – 9. marta, 6. februara, 14. juna i 17. Juna, kazao je Minić.

Istakao je da se, ako se na to doda 2.042 sekundi o aktivnostima članova Vlade iz partija sa liste "Za našu decu - Aleksandar Vučić", o aktivnostima gradskih funkcionera iz SNS-a (1.860) i izveštaji o listi "Aleksandar Vučić" u izbornim blokovima (1.881), dobija zbir od 19.489 sekundi, što je četiri puta više od vremena koje su sve ostale liste (njih 20) dobine zajedno - 4.898, uključujući i priloge o aktivnosti državnih funkcionera iz SPS-a.

Izveštaj TS i kompletni materijali mogu se preuzeti sa sajta TS www.transparentnost.org.rs, iz rubrike "Aktivnosti" - "Monitoring izbora 2020": <https://transparentnost.org.rs/index.php/sr/projekti/188-monitoring-izbora-2020>

Saopštenja

Državna uprava i dalje u „v.d. stanju“

5. jun 2020.

Vlada Srbije nastavila je i ove godine da postavlja vršioce dužnosti, donevši do kraja maja 2020. godine 21 rešenje na šest meseci i 212 rešenja kojim je v.d. status postojećim kadrovima produžen za još tri meseca.

Prethodnu godinu, Srbija je završila, suprotno zakonu, sa tek nešto više od jedne trećine rukovodilaca u državnoj upravi koje je Vlada imenovala nakon konkursa, dok ostatak čine vršioci dužnosti. Mada to ukazuje na neznatan boljitet (oko 5%) u odnosu [na situaciju krajem 2018](#), očigledno je da **Vlada sistemski primenjuje praksu postavljanja lako zamenjivih vršilaca dužnosti umesto profesionalaca** čije bi razrešenje morala da argumentuje.

Krajem 2018, od 370 položaja u državnoj upravi, na osnovu prethodno sprovedenih javnih i internih konkursa bilo je postavljeno 107 službenika, kako se navodi u [izveštaju](#) Pregovaračke grupe za Poglavlje 23. Tokom 2019, Vlada je **raspisala samo 42 konkursa** za položaje na mestima pomoćnika ministara, sekretara ministarstava, direktora i drugih rukovodilaca Vladinih kancelarija, uprava i posebnih organizacija. Pošto je na kraju 2018. bilo ukupno 263 mesta koja su zauzimali vršioci dužnosti, to znači da Vlada tokom 2019. nije ni pokušala da kroz kokurs popuni ove položaje u čak 221. slučaju.

Od 42 konkursa, za položaje u organima uprave u Ministarstvu finansija raspisano je 12, dok je pet ministarstva imalo po dva konkursa. Ostale su raspisivali drugi organi državne uprave. Nakon ovih, ili na osnovu konkursa koji su sprovedeni u ranijim godinama, tokom 2019. je na položaje postavljen samo 21 službenik. To znači da je na kraju 2019. bilo okvirno 242 mesta koja su zauzimali vršioci dužnosti, odnosno 65,4% ukupnog broja položaja. Podatak je okviran jer postoji mogućnost da je tokom godine došlo do izmena u organizacionoj strukturi organa uprave ismanjenja ili (što je verovatnije) do povećanja broja položaja.

Počev [od 3. juna 2020](#), imajući u vidu odredbe člana 16. st. 3. i 17.st. 2. [Zakona o vladji](#) sporno je i ovlašćenje Vlade da postavlja službenike na položaje u državnoj upravi, uključujući i vršioce dužnosti, tako da se može očekivati da će mnoga od tih mesta ostati upražnjena do formiranja nove vlade posle izbora.

Tokom 2019. i 2020. Pregovaračka grupa za poglavje 23 EU integracija, kao ni drugi državni organi **nisu objavljivali zbirne podatke o postavljenjima**. Transparentnost Srbija je na osnovu brojnih pojedinačnih rešenja o postavljenju vršilaca dužnosti koje je Vlada donosila tokom prošle godine utvrdila da **oko dve trećine organa državne uprave** u Republici Srbiji i dalje nema rukovodioce koji su izabrani na konkursu. Štaviše, verovatno je da mnogi od njih više nemaju nizakonite vršioce dužnosti.

Vlada Srbije se, dakle, i dalje oglušuje o Zakon, donet još 2005.godine, ali i o akcione planove i poruke Evropske unije o promeni prakse postavljenja vršilaca dužnosti. Zbog tih poruka, **Vlada je sebi zadala rok da nezakonito v.d. stanje otkloni do 30.6.2019**, ali je **nakon toga nastavila još zdušnije da imenuje vršioce dužnosti**. To je bilo praćeno [izjavama premijerke](#) koje ukazuju ne samo na to da usaglašavanje stanja sa zakonom nije bilo prioritet, već da se ovaj vid političke kontrole nad javnom administracijom shvata kao nešto dobro.

U drugoj polovini prošle godine, doneto je skoro duplo više rešenja o postavljenjima vršilaca dužnosti u odnosu na prvih šest meseci 2019. Prema zakonu, do postavljenja državnog službenika na položaj, može biti postavljen jedan ili više vršilaca dužnosti na ukupni period do najviše 6 meseci, bez konkursa (član 67a), što je Vlada i primenjivala, donevši 211 rešenja na 6 meseci, kao i 41 rešenje kojim je mandat vršiocima dužnosti produžen za još tri meseca. Ovako veliki broj postavljenja vršilaca dužnosti je u vezi sa činjenicom da je po sili zakona 30. juna 2019. prestao mandat svima koji su se u tom trenutku zauzimali položaje kao vršioci dužnosti.

Zanimljiv je slučaj jednog vršioca dužnosti (sekretara Ministarstva zdravlja) za koga je tokom 2019 doneto pet rešenja za postavljanje na tu poziciju, svako u trajanju od po tri meseca, mada su tri od njih „naknadna“ i odnose se na postavljenja te osobe u 2018. godini (juni, septembar i decembar).

Početkom jula, Vlada je donela i rešenje o postavljenju za vršioca dužnosti direktora Avio-službe Vlade Srbije, da bi na poslednjoj sednici u 2019.godini, donela rešenje o produžetku njegovog v.d. statusa na novih šest meseci.

Transparentnost – Srbija ističe da pored pomenutog **veliki problem predstavlja odsustvo podataka** o ispunjavanju ove obaveze Vlade. Naime, jedinstven spisak državnih službenika koje postavlja Vlada, do sada nije objavljen. Naglašavamo da građani Srbije mogu da steknu potpunu informaciju jedino detaljnom pretragom podataka sa svake sednice Vlade, svih raspisanih konkursa i pravilnika o sistematizaciji radnih mesta ili informatora o radu svakog od nekoliko desetina organa državne uprave, i to pod uslovom da su objavljeni i ažurni.

Naša organizacija takav spisak nije dobila ni po više upućenih [zahteva](#) za pristup informacijama, iako je očigledno da bi on morao postojati.

Ujedno podsećamo da ovaj **ozbiljan udarac vladavini prava** nažalost nije izolovan slučaj. Naime, „v.d. stanje“, koje olakšava direktnu kontrolu institucija javnog sektora od strane političkog vrha, a protivno zakonskim odredbama, postoji i u velikom broju preuzeća u državnom vlasništvu.

Transparentnost Srbija je objavila na svom sajtu [tekstove svih rešenja](#) o postavljanju vršilaca dužnosti, kao i njihovo [razvrstavanje](#) po pravnim osnovima za postavljenje.

Saopštenje Radne grupe NKEU za Poglavlje 23 - revidiranje Akcionog plana za Poglavlje 23

12. jun 2020.

Ministarstvo pravde Republike Srbije obavestilo je 5. juna 2020. godine Radnu grupu Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji za Poglavlje 23 o završetku konsultativnog procesa povodom izmene Akcionog plana za Poglavlje 23. Radnoj grupi dostavljen je [Izveštaj o javnim konsultacijama sa NKEU](#) koji se odnosi na drugi ciklus konsultacija, a po zahtevu grupe i poslednja verzija Akcionog plana za Poglavlje 23. Kako navode iz Ministarstva Akcioni plan upućen je na mišljenje državnim organima u okviru procedure za usvajanje.

Radna grupa apeluje na Vladu da ne usvaja ovaj dokument od strateške važnosti za proces pristupanja Evropskoj uniji ukoliko ga dobije na usvajanje pre održavanja parlamentarnih izbora. Budući da je Vlad istekao mandat i nema pun legitimeta za donošenje bitnih odluka po budućnost zemlje, dokument ne bi trebalo usvajati sada, kada već nije usvojen u prethodnih 18 meseci. Takođe, nema jasnih podataka da li je finalni nacrt Akcionog plana za Poglavlje 23 Ministarstvo pravde slalo Evropskoj komisiji na komentare, iako je na radnim sednicama to isticano kao naredni korak pre usvajanja. **Smatramo da je potrebno pribaviti komentare Evropske komisije na poslednju verziju revidiranog Akcionog plana, kao i postaviti dokument na internet stranicu zbog transparentnosti i uvida javnosti**, kao što je bilo učinjeno sa prvim nacrtom dokumenta.

U pogledu **kvaliteta samog konsultativnog procesa**, podsećamo da je Ministarstvo pravde sa Radnom grupom NKEU konsultacije započelo u februaru 2020. godine. U dva ciklusa rasprave održano je 5 radnih sednica, čime je obnovljena saradnja sa Ministarstvom pravde nakon dužeg prekida. Radna grupa uputila je preko 150 komentara na dokument u drugom ciklusu konsultacija.

Upućeni komentari u velikoj meri poklapaju se i sa zamerkama koje je Evropska komisija imala na prvi nacrt dokumenta. U tehničkom smislu ukupan procenat **prihvaćenih komentara iz drugog ciklusa je 44.2%, delimično prihvaćenih 4.9%, a neprihvaćenih 45.4%** od konkretnih komentara na tekst, dok opšti komentari, koji su od suštinskog značaja za pravac reformi u oblasti vladavine prava, pri kojima radna grupa ostaje, nisu ni razmatrani.

Kao pozitivan rezultat javnih konsultacija ističemo usvajanje velikog broj komentara civilnog društva i **unapređenje aktivnosti koje se odnose na slobodu medija, zabranu diskriminacije i procesne garancije**. Međutim, za radnu grupu izrazito je zabrinjavajući **odnos prema razmatranju komentara na deo Akcionog plana za Poglavlje 23 koji se odnosi na pravosuđe**. Iako je prikazan veliki procenat prihvaćenosti predloga, pojedini bitni predlozi nisu u celosti uneti u novi tekst Akcionog plana ili nisu adekvatno uneti, čime se menja njihova suština. Dodatno, kada je reč o komentarima **civilnog društva za deo koji se odnosi na borbu protiv korupcije**, procenat komentara koji nisu prihvaćeni je skoro 70%.

Radna grupa NKEU za Poglavlje 23 smatra problematičnim što veliki deo, navodno prihvaćenih komentara, suštinski nije prihvaćen u predloženom obliku.

Ovakav pristup dovodi u pitanje učešće u budućim konsultacijama pojedinih članica radne grupe, u želji da se izbegne da im se pripisu izmena koje nisu predložile ili usled konstantnog odbijanja komentara stručnjaka za oblast pravosuđa i borbe protiv korupcije.

Zbog svega navedenog podsećamo da **smisao konsultacija sa civilnim društvom nije da se tehnički poštuje forma, već da se suštinski i u dobroj veri prihvati stručno mišljenje**. Pozivamo Ministarstvo pravde da se u tom duhu razmotre komentari RG NKEU za Poglavlje 23 za delove dokumenta koji se odnose na pravosuđe i borbu protiv korupcije, posebno u pogledu izrade teksta amandmana na deo Ustava o pravosuđu i dobijanje mišljenja Venecijanske komisije, pristupa informacijama od javnog značaja i prevencije korupcije u javnim nabavkama.

Pretnje OCD, novinarima i aktivistima koji ukazuju na propuste vlasti i nadležnih organa u suprotstavljanju organizovanom kriminalu

17. jun 2020.

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji najoštrije osuđuje i traži hitnu reakciju policije i tužilaštva zbog serijala objava kojima se preti organizacijama civilnog društva, istraživačkim novinarima i aktivistima koji ukazuju na propuste vlasti i nadležnih organa u suprotstavljanju organizovanom kriminalu.

Povod oglašavanja je emitovanje video spotova u kojima se istraživač Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP-a), Saša Đorđević, neosnovano optužuje da preti predsedniku, kao i video u produkciji tzv. portala Prismotra, u kome se BCBP, osnivač Nacionalnog konventa o EU, označava kao "NATO lobista". Obe objave su nastale nakon ukazivanja na konkretne propuste u postupanju nadležnih institucija. Nacionalna Avangarda je kreirala spot protiv BCBP-a po objavlјivanju analize upotrebe sektora bezbednosti tokom vanrednog stanja

Nizom objava u kontinuitetu oni pokušavaju da BCBP označe kao neprijateljsku organizaciju koja "ima agente i izvodi operacije". Proizvodnja diskreditujućeg sadržaja intenzivira se nakon što Krik ponovo otkriva da je sin predsednika Republike zatečen u drustvu kriminalaca i analize u kojoj istraživač BCBP-a, Saša Đorđević, daje prikaz institucionalnog okvira u kom postoji sistem kontraobaveštajne i fizičke zaštite štićenih lica, a koje jeste i sin predsednika Republike.

Jedini cilj tog teksta je bio da se ukaže na činjenicu da Srbija ima sistem u kom se zna ko je i u kojoj meri bio nadležan da člana porodice predsednika Republike po Ustavu i zakonima ove zemlje kontraobaveštajno i fizički štiti i zaštititi. Smatramo da je ukazivanje na ove činjenice bila obaveza stručnih organizacija, kada već zvanične institucije u čijoj je to nadležnosti, nisu učinile ništa.

Objavlјivanjem podataka iz biografija univerzitetskih profesora i javnih ličnosti, koji su članovi Upravnog odbora ove organizacije, uz optužbe da svojim analitičkim radom "ugrožavaju bezbednost države i pozivaju na nemire u zemlji " i to sve "po nalogu NATO", njima se crta meta na čelu i najdirektnije ugrožava bezbednost, pravo na rad i pravo na slobodu mišljenja i slobodu govora.

Pored BCBP-a, portal Prismotra čije vlasništvo i urednička struktura nisu javno dostupni, u istom maniru targetira i novinare nezavisnih medija (Danas, Vreme, NIN itd.) i aktiviste uglednih organizacija civilnog društva, od kojih su većina, takođe, članice Nacionalnog konventa o EU.

Nedavno su predmet sličnih napada bili BIRODI i Beogradski centar za ljudska prava. Odgovorno tvrdimo da je u pitanju organizovana kampanja protiv građanskog društva koje ukazuje na neadekvatne odgovore institucija, a koja može imati ozbiljne posledice i po ličnu bezbednost njihovih članova, kao i na profesionalni integritet i ugled u društvu.

Objave protiv BCBP i drugih medija i aktivista objavljeni su istog dana kada su objavljeni i na sajtu Prismotre i sinhrono emitovani na nekoliko lokalnih medija (TV Pančevo, TV Dunav iz Novog Sada, TV Rubin iz Kikinde itd.), što podseća na metodologiju korišćenu prilikom emitovanja propagandnog spota čiji je cilj bio diskreditacija Olivera Ivanovića. Pre nego što ovaj spot dospe na Pink i proizvede teške posledice po bezbednost članova organizacija civilnog društva koje prate i analiziraju zvanične politike Republike Srbije na stručnim i naučnim osnovama i zalažu se za poštovanje prava i sprovođenje obaveza Republike Srbije u skladu sa spoljnopoličkim opredeljenjima, Nacionalni konvent će učiniti sve u odbrani ugleda, integriteta i prava na rad naših članica.

Na vreme upozoravamo nadležne organe i institucije na moguće posledice nepostupanja prema medijima čiji je cilj diskreditacija organizacija civilnog društva i uglednih pojedinaca.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) je koordinator Radne grupe Nacionalnog konventa za poglavlje 24 - pravda, sloboda, bezbednost i u okviru ovog segmenta rada zaduženi su za praćenje i ocenu napretka Srbije u poglavljiju čije su glavne teme reforma policije, borba protiv organizovanog kriminala, azil, migracije i druge oblasti u kojima se Srbija obavezala da će vršiti reforme u cilju približavanja članstvu u Evropskoj uniji.

Tokom šest godina rada, ova Radna grupa ostvarila je saradnju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i zahvaljujući, pre svega, profesionalnom i stručnom pristupu Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, Akcioni planovi i strategije značajno su unapređeni, a javnost obaveštena o rezultatima promena na putu ka Evropskoj uniji.

Ministarstvo unutrašnjih poslova u zvaničnoj komunikaciji sa Evropskom unijom ističe značaj i ulogu Nacionalnog konventa i organizacija civilnog društva u ovom zajedničkom poslu.

Nacionalni konvent, kao i do sada, omogućava dijalog zasnovan na argumentima i u skladu sa procedurama Vlade i Parlamenta, a ukoliko to više nije moguće, pitamo se da li je vlast u Srbiji uopšte razumela smisao i značaj dijaloga u društvu koje prolazi kroz ozbiljnu krizu demokratije. Produbljivanje podela u društvu, govor mržnje, propaganda koja cilja na izazivanje sukoba u društvu, nikako ne doprinosi napretku Srbije. To bi sponzori i osnivači Prismotre i Nacionalne avangarde morali da znaju. To znanje uskoro bi mogli da steknu i u sudskom procesu koji ćemo protiv njih pokrenuti i tražiti krivičnu odgovornost i adekvatnu reakciju svih nadležnih organa.

PROGRAMSKI SAVET NACIONALNOG KONVENTA O EU

Inicijative i analize

Dopis skupštinskom Nadzornom odboru

20. jun 2020.

TS je uputila dopis Nadzornom odboru za praćenje predizbornih aktivnosti za parlamentarne izbore 2020. godine u kome je ukazala na nepravilno postupanje Nadzornog odbora u predmetu po dopisima koje je TS prethodno uputila tom telu.

Poštovani,

Veoma smo začuđeni sadržajem vašeg dopisa1 od 15. juna 2020 u predmetu 01 broj: 06-2/106-20, a povodom tri naša zahteva u kojima smo tražili određeno postupanje Nadzornog odbora u vezi sa aktivnostima koje su preduzimale političke stranke, učesnici izbora – Srpska napredna stranka i Socijalistička partija Srbije.

U ovom slučaju je NO očigledno pogrešno protumačio svoja zakonska ovlašćenja i obaveze, a naše čuđenje zbog toga proističe iz činjenice da među članovima NO ima i pravnih stručnjaka, te da NO može da računa na stručnu podršku zaposlenih u Službi Narodne skupštine. U dopisu tačno konstatujete da se u našim zahtevima radi o predstavljanju izbornih lista na društvenim mrežama. Međutim, odmah potom neosnovano zaključujete da „takov način predstavljanja političkih partija i kandidata nije u nadležnosti kontrole Nadzornog odbora“. U vezi sa time citirate i odredbu člana 49. Zakona o izboru narodnih poslanika (o obavezama RTS i RTV da obezbede ravnopravno predstavljanje izbornih lista), koja nema nikakve veze sa našim zahtevima. Iz člana 100. Zakona o izboru narodnih poslanika ste citirali samo odredbe st. 1. t. 2. (koji se odnosi na postupanje medija u izbornoj kampanji), iako smo mi zatražili da Nadzorni odbor postupi na osnovu člana 99. i 100 u celini. Vaš zaključak o nenadležnosti bio bi ispravan da je Transparentnost Srbija npr. tražila od Nadzornog odbora da obezbedi ravnopravno predstavljanje izbornih lista na društvenoj mreži „Fejsbuk“.

Nasuprot tome, mi smo tražili od NO da ukaže na nepravilnosti u postupanju političkih stranaka, u ovom slučaju Srpske napredne stranke i Socijalističke partije Srbije.

Naši zahtevi za postupanje Nadzornog odbora se ne odnose na društvene mreže generalno, već na sadržinu pojedinih objava na nalozima konkretnih političkih stranaka na društvenim mrežama. 1 https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Odgovor_Nadzornog_odbora_NSRS.pdf Drugim rečima, ukazali smo na problematičnost jednog vidi „postupanja političkih stranaka“, odnosno „predizbornih aktivnosti“ političkih stranaka. Objavljivanje na društvenim mrežama predstavlja aktivnost, a pošto se ta aktivnost odvija tokom izborne kampanje u pitanju je „predizborna aktivnost“. Kada se ta aktivnost odvija na zvaničnim nalozima političkih stranaka na društvenim mrežama, onda je reč o postupanju, odnosno aktivnosti, političke stranke, jer političke stranke preko svojih funkcionera, zaposlenih ili radno angažovanih lica određuju šta će biti objavljeno u okviru tih naloga.

Na osnovu člana 100, st. 1. t. 1. „Nadzorni odbor prati predizborne aktivnosti i ukazuje na eventualne nepravilnosti u postupanju političkih stranaka, kandidata i drugih učesnika u izbornom postupku“.

Drago nam je da ste saglasni sa našim stavom, kao što ukazujete u dopisu, o potrebi da se funkcionerske aktivnosti odvoje i jasno razgraniče od izbornih, što nije bilo učinjeno u primernima na koje smo Vam ranije ukazali.

U skladu sa tim, pozivamo Vas da na prvoj sledećoj sednici preispitate Vaše zaključke sa Pete sednice od 10.6. 2020. i da nakon toga ukažete javnosti na nepravilno postupanje konkretnih političkih stranaka u konkretnim situacijama koje su bliže objašnjene u našim zahtevima:

- [Dopis Nadzornom odboru - SNS zdravstveni radnici](#)
- [Dopis Nadzornom odboru - SPS ministar spoljnih poslova](#)
- [Dopis Nadzornom odboru - SNS predsednik i članovi Vlade](#)

Ujedno koristimo priliku da Vam ukažemo da na internet prezentaciji Narodne skupštine, delu koji se tiče Nadzornog odbora, odnosno Pete sednice od 10.6.2020.2 , nije objavljen dopis koji ste nam uputili. Smatramo da bi sve odluke NO, odnosno zaključci o razmatranju konkretnih zahteva, predstavki i inicijativa, trebalo da budu objavljeni na toj internet prezentaciji.

Mediji

Drobnjak prekršio zakon: Obećao put, pa rekao "sad glasajte"

Nova.rs, Nataša Latković, 11. juna 2020.

Nakon najave meštana Kukulovca da neće izaći na birališta zbog neispunjene izbornih obećanja, u to selo već sutradan došao je direktor JP Putevi Srbije Zoran Drobnjak i obećao da će u kratkom roku ulice biti asfaltirane, a dolazak radnih mašina najavio već za naredni dan, [prenosi portal Nova.rs](#). Međutim, na snimku sa tog skupa jasno se čuje kako Drobnjak nakon toga traži od meštana da "sad izadu na glasanje", a sagovornici Nova.rs navode da u toj izjavi postoje elementi krivičnog dela "davanja i primanja mita u vezi sa glasanjem".

Gotovo svi stanovnici sela Kukulovca su pre tri godine na predsedničkim izborima glasali za kandidata SNS-a Aleksandra Vučića, a izlaznost je bila 97 odsto. Međutim, oni su pre dva dana za Jugpress izjavili da će zbog neispunjene obećanja lokalnih vlasti i razočarenja u politiku i lokalne političare bojkotovati izbore.

Kako su naveli, oni su razočarani zbog nepostojanja asfalta do ovog sela i ulične rasvete, kao i time što nema kanalizacije, niti je izgrađeno igralište za decu.

Međutim, samo dan nakon što su u izjavama za medije najavili bojkot, u selo su došli gradonačelnik Leskovca Goran Cvetanović, koji se ranije nije odazivao na pozive meštana, kao i Zoran Drobnjak, direktor JP Puteva Srbije.

Na snimku sa tog dodađaja se čuje se kako Drobnjak govori meštanima Kukulovca da je došao da vidi šta ih muči i zaključuje da ih "muči ovaj put". Mediji prenose da je posle razgovora sa njima, on obećao da će im ulice biti asfaltirane, kao i da će mašine za asfaltiranje doći već u četvrtak.

"Za 10 dana da se uradi. Jeste zadovoljni", kaže Drobnjak, a [čuje se na snimku](#).

Nakon što je bilo jasno da su meštani zadovoljni ponudom koju su dobili od direktora JP Puteva Srbije, on u jednom trenutku kaže: "I sad da izadete na glasanje".

Drobnjak, međutim, za Nova.rs navodi da to nije rekao i posle kratkog razgovora poručuje nam da mu pošaljemo pitanja. Upitan na koju adresu, on prekida vezu.

The screenshot shows a news article from Nova.rs. At the top, there is a navigation bar with links for 'Početna', 'Izbori 2020', 'Vesti', 'Kolumnе', 'Svet', 'Sport', 'Kultura', 'Zabava', 'Žena', and a search icon. The main title of the article is 'Drobnjak prekršio zakon: Obećao put, pa rekao "sad glasajte"' (Drobnjak violated the law: Promised a road, then said "vote"). Below the title, it says 'POLITIKA | Autor: Nataša Latković | 11.Jun. 2020 15:57 > 16:03 | 17 Komentara'. The article text is partially visible. On the right side, there is a sidebar titled 'Najčitanije vesti' (Most read news) which lists several other political stories with small thumbnail images and brief descriptions. At the bottom right, there is a section titled 'Povezane vesti' (Related news) with similar content.

Nemanja Nenadić iz organizacije Transaprentnost Srbije kaže za Nova.rs da u takvoj izjavi postoje elementi krivičnog dela primanja i davanja mita u vezi sa glasanjem, što se može zaključiti jer obećanja daje u vezi sa njihovim učešćem na izborima.

Naime, u Krivičnom zakoniku u članu 156 navodi se da "ko drugome nudi, daje, obeća nagradu, poklon ili kakvu drugu korist da na izborima ili referendumu glasa ili ne glasa ili da glasa u korist ili protiv određenog lica odnosno predloga kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine".

"Na osnovu tog člana Krivičnog zakonika kažnjava se ne samo onaj ko podmiti birača za određenu listu, već i onaj ko obećanja koristi i za izlazak građana na glasanje", pojašnjava Nenadić.

Neposredno pre izbora, promjenjen je i Zakon o javnim preduzećima koji predviđa razrešenje direktora u slučaju da resurse javnog preduzeća za promociju političkih stranaka, kao i ukoliko obavlja aktivnosti vezane za promociju političkih stranaka u radno vreme. To se ne može zaključiti iz pomenute izjave Drobnjaka, iako bi moglo iz konteksta pomenutih događaja.

"Nezavisno da li ima elemenara deal da je to radio u korist odrešene stranke, sporni su drugi vidovi kršenja zakona, jer se sasvim sigurno odstupa od programa rada preduzeća, što može biti nezakonito upravljanje javnim sredstvima, gde takođe može biti elemenata drugih krivičnih dela", navodi Nenadić.

Kampanja, ili kako da ništa ne ostane u budžetu

Poštanik, Nemanja Nenadić, 20. juna 2020.

Šta se zna o finansiranju kampanje

Na junskim parlamentarnim izborim 2020 ne pitamo se ko će da potroši najviše novca i na kakve aktivnosti. Prvo pitanje je rešeno nelogičnim sistemom za raspodelu budžetskih dotacija, uspostavljenim pre 17 godina i dodatno izvitoperenim izmenama postojećeg Zakona o finansiranju političkih aktivnosti iz 2014. Sistem daje ogromnu prednost onome ko može da računa na najbolji izborni uspeh. Naime, samo 20 posto budžetskog novca se deli svima na jednake delove, a ostatak prema osvojenim mandatima. To omogućava favoritima prema prognozama raspoloženja biračkog tela da svoju premoć dodatno utvrde kroz skupe kampanje.

Odgovor na drugo pitanje, o dominantnom načinu vođenja kampanje dao je COVID-19 – troškovi javnih događaja (na radost autobuskih prevoznika), koji su u ranijim prilikama činili oko jedne desetine prijavljenih rashoda, sada će biti zanemarljivi.

Za razliku od većeg dela ostatka sveta, u Srbiji glavno pitanje kampanje nisu ni skriveni donatori iz privatnog sektora, koji bi kroz podršku partiji, onda kada joj je novac najpotrebniji, kupili uticaj na odluke budućih vlastodržaca.

Umesto toga, za većinu aktera glavno pitanje je kako potrošiti novac koji učesnicima sleduje iz budžeta pogodjenog Koronom, odnosno, kako ne vratiti dobijeni novac u budžet. *Jedna lista*, koja prema svim prognozama računa na preko polovine mandata, steći će pravo na najmanje 2,6 miliona evra iz budžeta, koji se moraju opravdati. Pošto je ta lista (ne računajući četiri dana iz poslednje nedelje) samo na TV oglašavanje već potrošila najmanje 1,7 miliona evra, ovaj cilj će biti dosegnut. Imajući u vidu brojne bilborde, verovatno će čak biti potrebno da se pridoda neki dinar, bilo iz budžetskih prihoda koje je stranka dobila za sasvim drugu namenu – finansiranje „redovnog rada“ (to jest, na sve ono što nije kampanja), bilo iz čuvenih istovetnih dobrovoljnih priloga nekoliko hiljada simpatizera.

Ostaje kao otvoreno pitanje da li će uopšte i u kojoj meri biti prijavljeni nesumnjivo veliki troškovi neželjene komunikacije sa građanima putem fiksnih i mobilnih telefona, razni vidovi humanitarne pomoći i usluga građanima. Posebno je zanimljivo pitanje koliko će biti prikazano oglašavanja na internetu i društvenim mrežama (ranije svega 2%), jer je tom vidu promocije teže ući u trag.

Sigurno je da ni ovaj put u stranačkim finansijskim izveštajima neće biti traga o direktnim zloupotrebama javnih resursa, kao ni o brojnim situacijama kada su javni resursi posredno iskorišćeni, kroz funkcionersku kampanju stavljanje državnih investicija u stranački koš.

Preostalih 20 učesnika izbora muče drugačije brige – oni bi rado uplatili više i za bilborde i za TV reklame (ukupno će potrošiti manje od milion evra, od čega više od polovine otpada na očekivanog nosioca srebrne medalje), ali ne mogu. Niti im izborne prognoze daju prostora da zakupe veći deo medijskog kolača, niti su dovoljno atraktivni za buduću trgovinu uticajem, pa da privuku lukrativne donatore.

Štaviše, za dobar deo junskih takmaka veliki rizik predstavlja da uđu u trku računajući na onih 160 i kusur hiljada evra koliko će dobiti svako ko pređe troprocennti cenzus. Njihova poslednja linija odbrane je na koti od 60 hiljada evra, koliko će svaka lista dobiti iz budžeta pred izbore. Taj novac će moći da zadrže samo oni koji na kraju dobiju barem 1% glasova (one liste kojima je priznat manjinski status 0,2%).

Ukupni troškovi kampanje i Korona

Direktni troškovi izborne kampanje će očigledno biti daleko manji nego 2016. ili 2017. Biće potrošeno manje od 7 miliona evra budžetskog novca sa raznih nivoa, i 2-3 miliona evra preko toga. Dovoljni razlog za manju potrošnju, kada je reč o glavnoj vladajućoj stranci, mogla je biti činjenica da se ona u ovoj kampanji, kao i tokom barem dve prethodne godine, bori protiv neprijatelja koji neće biti vidljiv na glasačkim listićima. Ostali učesnici skoro u potpunosti zavise od budžetskih dotacija i troše manje nego što bi hteli. To naročito važi za lokalne liste, koje mogu da računaju samo na simbolične dotacije iz lokalnih budžeta.

Kampanja, ili kako da ništa ne ostane u budžetu

NEMANJA NENADIĆ

Sistem daje prednost onome ko računa na izborni uspeh. Samo 20% novca se deli svima jednakom, a ostatak prema osvojenim mandatima.

Stvarni razlog za manje troškova je bila Korona. Pandemija je donekle poremetila brižljivo kovane planove, počev od kampanje „Budućnost Srbije“, od pre 18 meseci, za koju se ni danas ne zna da li pripada državi, stranci ili samo osobi koja personifikuje to dvoje, pa do nepostojećeg investicionog plana iz decembra 2019., „Srbija 2025“. Pandemija je prvo pomerila izbore, a zatim prouzrokovala potrebu za osmišljavanjem vaganjem prigodnih poruka o pobedi ujedinjenih vlasti-doktora-naroda nad nevidljivim neprijateljem. S druge strane, u kampanji su znatno manje bila vidljiva obećanja investicija, valjda zato što ti silni kilometri i samim promoterima zvuče manje uverljivo od kad se u budžetu pojavila rupa, nego onomad, kada je predsednik lično ucrtavao trase raznobojnim flomasterima.

Korona je takođe učinila suviše rizičnim nastavak demonstracije podrške masa u vidu dovedenih stranačkih pristalica ili građana zatečenih u državnim fabrikama. Na kraju, umesto standardnih oglasnih kampanja koje u Srbiji traju između četiri i osam nedelja (kod predsedničkih izbora), ostalo je vremena za nepune tri.

Indirektni budžetski troškovi su barem stostruko veći od direktnih, između ostalog, zbog te iste Korone. Ako ništa drugo, pod tu stavku se može upisati onih 620 miliona evra, podeljenih građanima sa biračkim pravom, plus 4000 dinara po penzioneru. Penzioneri su pri tom dobili na kućnu adresu i podsetnik na to od koga im pomoć dolazi.

Reč – dve o organima i zakonima

Još jednom vredi podsetiti da ništa bitno u pravilima o finansiranju kampanje nije promenjeno nakon dialoga na FPN-u i u Skupštini. Jedina suštinska novina jeste to što Agencija za borbu protiv korupcije sada ima rok od pet dana da ispita pritužbe koje se odnose na nezakonito finansiranje kampanje. Do početka izborne tištine to je učinila u 20 slučajeva. U nekoliko situacija je strankama koje su kršile pravila izdato „upozorenje“, a poslednji takav slučaj jeste očigledna zloupotreba resursa javnog preduzeća u promotivnom spotu koji se vrteo na TV stanicama sedam dana, pre nego što je izdato upozorenje. Za sada nema informacija da li je nakon ovih upozorenja Agencija pokretala prekršajne postupke zbog nezakonitog finansiranja kampanje, niti da li je REM izrekao zabranu emitovanja. S druge strane, u aktivnostima javnih funkcionera koje su okićene obeležjima stranačke kampanje i promovisane na zvaničnim FB nalozima, Agencija nije prepoznala kršenje zakona iz svoje nadležnosti.

REM se, po tradiciji, nije uopšte bavio pitanjem uslova finansiranja promocije u elektronskim medijima, a u pogledu prikaza podataka o vremenu za promociju učesnika izboraprevazišao je svoje prethodne najviše domete. Dok su podaci o promociji stranaka i nosilaca vlasti na prethodnim parlamentarnim i predsedničkim izborima bili uporno skrivani, katkad uz nebulozna objašnjenja, sada je promenjena metodologija tako da statistika pokaže navodnu ravnotežu medijske zastupljenosti vlasti i opozicije.

Od javnog tužilaštva ni ovaj put ni traga ni glasa, na primer, o brojnim krivičnim delima koja mogu da se dogode u vezi sa nedeljnim glasanjem, poput davanja i primanja mita ili narušavanja tajnosti izbornog procesa (fotografisanje zaokruženog listića i lične karte).

Posle 20 godina ovaj put se na izbornoj sceni pojavio i Nadzorni odbor (prigodno, na čelu je poznati glumac). Nadzorni odbor je inače telo nejasnog pravnog statusa i ovlašćenja, čiji su članovi stručnjaci za razne oblasti, izabrani na predlog Vlade i poslaničkih grupa. Pa ipak, mogla je postojati nuda da će upravo zbog toga što NO ne može nikoga da kazni, ovo telo imati veću slobodu delovanja od onih organa čije odluke zaista ozbiljno mogu da utiču na interes stranaka. Nadzorni odbor je tek pet meseci nakon formiranja dobio svoje mesto na internetu i adresu na koju mu se mogu obratiti pritužnici. Ipak, za sada je upitno da li je od ovog poduhvata bilo ikakve vajde. Iako se radom ovog tela od deset članova (ljudi) bave samo dva člana (Zakon o izboru narodnih poslanika), u razmatranju predstavki TS, Nadzorni odbor je uspeo da „previdi“ svoju nadležnost da prati postupke učesnika u izbornom procesu (čl. 100, st. 1. t. 1), vezujući svoju ulogu isključivo za kontrolu medija iz sledećeg reda (čl 100, st. 1. t. 2).

